

SỐ LIỆU THỐNG KÊ CHÍNH THỨC TRUNG QUỐC: NHỮNG THÁCH THỨC, CÁC PHƯƠNG PHÁP ĐO LƯỜNG VÀ TƯƠNG LAI PHÁT TRIỂN

Li Deshui*

I. Những thách thức

Hiện nay, Trung Quốc đang trong kỷ nguyên phát triển mới, mang đặc trưng của thời kỳ chuyển đổi kinh tế và xây dựng một xã hội tốt đẹp, nhằm tăng nhanh tiến trình hiện đại hóa xã hội xã hội chủ nghĩa. Nhà nước Trung Quốc đã đưa ra khái niệm phát triển mang tính khoa học với việc lấy con người là trọng tâm, đó là phát triển có kết hợp, mang tính toàn diện và bền vững. Trong tình hình mới, Cơ quan Thống kê Trung Quốc sẽ đối mặt với những thách thức to lớn hơn và có những đòi hỏi mới cao hơn. Cụ thể là:

1. Thời kỳ chuyển đổi nền kinh tế và cơ cấu lại xã hội cùng với tăng trưởng kinh tế nhanh tạo nên sức ép lớn nhiều mặt đối với cơ quan Thống kê

Cơ quan Thống kê quốc gia Trung Quốc hiện tại một mặt vẫn còn cần đến một số cuộc điều tra và các chỉ tiêu thống kê triển khai trong thời kỳ nền kinh tế tập trung, mặt khác những yêu cầu mới phát sinh từ hệ thống kinh tế mới có định hướng thị trường đòi hỏi thông tin thống kê phản ánh thực tế những điều kiện và sức mạnh đất nước. Ghi nhận quá trình chuyển đổi về kinh tế và xã hội, báo cáo và kiểm soát việc thực thi nền kinh tế, thu thập ý kiến và quan

điểm công chúng nói lên những vấn đề về sự nghiệp phát triển kinh tế và xã hội. Nhìn chung, nhu cầu thông tin thống kê từ phía công chúng ngày càng tăng, họ là những người theo dõi sát sao và sử dụng thông tin thống kê do các cơ quan thống kê nhà nước công bố. Ngoài tính chính xác và toàn diện ra, tính kịp thời của số liệu thống kê ngày càng có tầm quan trọng hơn. Những năm gần đây, nhu cầu và mối quan tâm của cộng đồng quốc tế đối với số liệu thống kê Trung Quốc ngày càng cao, bởi lẽ nền kinh tế Trung Quốc hiện nay hoà nhập sâu vào nền kinh tế thế giới.

2. Hệ thống Thống kê Trung Quốc hoạt động trong môi trường đã thay đổi, nên việc kiểm soát số liệu thống kê chính thức khó khăn hơn

Trung Quốc đã trải qua những thay đổi cơ bản về kinh tế và xã hội. Trên thị trường có nhiều khách hàng hơn và cách mà người dân đầu tư làm ăn, tìm việc làm, kiếm tiền cũng như tiêu dùng trở nên đa dạng hơn. Cơ cấu và mối quan hệ kinh tế trở nên phức tạp hơn. Chênh lệch giữa các vùng, giữa thành thị và nông thôn và giữa các tầng lớp xã hội trở nên rõ nét hơn. Do vậy, số lượng người trả lời phỏng vấn trong các cuộc điều tra thống kê tăng lên trong các

* Ủy viên Hội đồng Ủy ban thống kê Quốc gia Trung Quốc

nhóm và thường xuyên thay đổi. Các đối tượng điều tra lo bảo vệ bí mật cá nhân và bí mật thương mại nên ít giúp đỡ và cộng tác với các cuộc điều tra thống kê. Một vấn đề khác thường nữa là ở Trung Quốc số liệu thống kê tỉnh và thống kê vùng được sử dụng để so sánh, đánh giá việc thực hiện của chính quyền địa phương để đẩy mạnh phát triển kinh tế xã hội khu vực. Số liệu thống kê thực sự là công cụ lôi kéo liều lĩnh của lãnh đạo địa phương. Tất cả những vấn đề đó làm cho công việc tổ chức các cuộc điều tra khó khăn hơn.

3. Khi cộng đồng quốc tế quan tâm nhiều hơn đến sự phát triển của nền kinh tế Trung Quốc, lại xuất hiện một số nghi ngờ và chất vấn nổi cộm nhằm vào số liệu thống kê Trung Quốc

Hơn 26 năm qua, tăng trưởng trung bình hàng năm của nền kinh tế Trung Quốc đạt 9,4%. Tăng trưởng cao như vậy, thu hút sự quan tâm của thế giới. Với những nguyên tắc chung về chuyên môn và qua thực tiễn, các bạn đồng nghiệp chúng tôi trong cộng đồng thống kê quốc tế không bao giờ đưa ra những bình luận về số liệu thống kê Trung Quốc. Tuy nhiên, một số người có vẻ thích dựng lên câu chuyện về số liệu thống kê chính thức Trung Quốc. Chẳng hạn, có lúc đã dựng lên thuyết “dọa nạt Trung Quốc”, khi thì khẳng định là số liệu Trung Quốc không đúng và tán thành với ý kiến là “nền kinh tế Trung Quốc sẽ sụp đổ”. Thậm chí một số người còn đưa ra những lời phê bình thô kệch đối với các cơ quan thống kê nhà nước Trung Quốc. Do vậy, việc nâng cao tính trong sáng của công tác thống kê trở thành một thách thức lớn

đối với các cơ quan thống kê Trung Quốc, nhằm xóa bỏ ngờ vực và duy trì sự toàn vẹn của số liệu thống kê Trung Quốc.

II. Các phương pháp đo lường thống kê phù hợp

Để đương đầu với những thách thức và đáp ứng nhu cầu về số liệu thống kê, trong những năm gần đây, các cơ quan Thống kê nhà nước Trung Quốc đã thông qua nhiều độ đo thống kê khác nhau. Bao gồm những công việc sau:

1. Cải cách hệ thống tài khoản quốc gia và nâng cao chất lượng số liệu tài khoản quốc gia và tài khoản vùng

Hiện tại, Trung Quốc đang thực thi Hệ thống tài khoản kinh tế quốc gia năm 2002. Hệ thống này dựa vào SNA93 của Liên Hợp Quốc, có kết hợp với các tiêu chuẩn và quy định được chấp nhận về mặt quốc tế. Chúng tôi đã chỉnh sửa các phương pháp và những công bố về số liệu GDP theo ba bước ước lượng như: các ước lượng sơ bộ, ước lượng mang tính thẩm định và cho ra số liệu cuối cùng. Chúng tôi đã thiết lập một hệ thống đánh giá chung về số liệu GDP cấp tỉnh và địa phương, theo đó khi công bố số liệu GDP chính thức của tỉnh phải được phép của Cục thống kê quốc gia (NBS) sau khi có đánh giá chung của cơ quan này. Để nâng cao tính minh bạch trong việc biên soạn số liệu thống kê, Cục thống kê quốc gia Trung Quốc thành lập một nhóm chuyên gia, gồm các chuyên gia tài khoản quốc gia ở ngoài NBS. Những chuyên gia này sẽ đưa ra những quan điểm về tính GDP theo quý. Với đầy đủ trách nhiệm của mình, tôi có thể nói rằng số liệu tài khoản quốc gia do NBS Trung Quốc công bố là đáng tin cậy và phản

ảnh đúng mức độ và xu hướng phát triển chung của nền kinh tế Trung Quốc.

2. Thiết lập hệ thống điều tra thống kê mang tính khoa học đáp ứng nhu cầu phát triển kinh tế xã hội

Vừa qua chúng tôi đã thay đổi cách chỉ đạo các cuộc tổng điều tra ở Trung Quốc bằng việc triển khai một cuộc Tổng điều tra mới về kinh tế. Tổng điều tra này là ghép tất các cuộc điều tra như điều tra trong các ngành chế biến, điều tra các ngành dịch vụ và điều tra các cơ sở kinh doanh (kể cả khu vực xây dựng) vào một. Chu kỳ của tổng điều tra này là 10 năm. Cuộc Tổng điều tra kinh tế đầu tiên của Trung Quốc đã được tiến hành thành công tốt đẹp cho dù có quy mô rất lớn, đã huy động 10 triệu điều tra viên và giám sát viên, kinh phí chi cho Tổng điều tra này là khoảng 3 tỷ nhân dân tệ.

3. Hoàn thiện các chỉ tiêu và các tiêu chuẩn thống kê phản ánh các hiện tượng kinh tế xã hội mới

Chúng tôi triển khai một cuộc điều tra mới về lực lượng lao động, với nỗ lực nhằm thiết lập các tiêu chuẩn và phương pháp luận thống kê về văn hóa và thống kê mang tính toàn diện về môi trường, thống kê về các ngành công nghệ mới và công nghệ cao. Thiết lập hệ thống thống kê quốc gia đáp ứng yêu cầu cấp bách sẽ cung cấp thông tin có hiệu quả về các hiện tượng kinh tế nảy sinh hay những thảm họa tự nhiên lớn. Xây dựng các bảng phân loại mới như phân ngành kinh tế quốc dân, về cơ bản hài hòa và phù hợp với ISIC. Xây dựng Bảng phân loại các hoạt động văn hóa và những vấn đề liên quan, v.v...

Ở Trung Quốc chúng tôi có một hệ thống quản lý thống kê mang tính đặc thù, với đặc trưng là lãnh đạo tập trung và trách nhiệm phân cấp. NBS chịu trách nhiệm tổ chức và điều phối số liệu thống kê chính thức trên toàn quốc. NBS đã xúc tiến thiết lập một khung pháp lý thống kê, với trọng tâm là Luật Thống kê, có bổ sung thêm những điều chỉnh của Ủy ban Thống kê nhà nước, địa phương và của các bộ khác. Mạng lưới hệ thống thông tin thống kê quốc gia, trình tự được kết nối với các cơ quan thống kê quốc gia, các tỉnh và thành phố. Các nhà thống kê và nhân viên của NBS và cơ quan thống kê tỉnh hiện đang làm việc trong môi trường không cần đến giấy tờ ở trong hầu hết công việc hàng ngày. NBS đã thực hiện các chương trình đào tạo thống kê với quy mô lớn nhằm nâng cao chất lượng chuyên môn của cán bộ thống kê.

Đặc biệt, nhân dịp này tôi muốn nói đến sự giúp đỡ của các tổ chức quốc tế, như Liên Hợp Quốc, Ngân hàng Thế giới, Quỹ tiền tệ quốc tế, Tổ chức hợp tác phát triển kinh tế, trong hơn hàng thập kỷ qua đã thể hiện sự quan tâm, ủng hộ giúp đỡ quý báu trong cải cách và phát triển công việc thống kê nhà nước. Chính phủ ở các nước thành viên LHQ đã đóng góp tài chính để triển khai các dự án hợp tác song phương trong lĩnh vực thống kê, như Canada, Ý, Đức, Pháp, Nauy, Hoa Kỳ, Nhật Bản, Nam Triều Tiên, v.v. NBS đã lập ra những chương trình hợp tác trao đổi với nhiều cơ quan thống kê quốc gia, như Úc, Anh Quốc, Nga, Nam Phi, Ai Cập, Việt Nam, Thái Lan, v.v. Đây chỉ là một số quốc gia mà tôi đơn cử. Tất cả các nước đó đều đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy hòa nhập

thống kê Trung Quốc với các tiêu chuẩn và thông lệ quốc tế. Nhân dịp này chân thành cảm ơn các đối tác của chúng tôi trong trao đổi và hợp tác quốc tế.

Nhìn chung, số liệu thống kê Trung Quốc hiện đang phát triển trong quá trình cải cách, nó đáp ứng yêu cầu nhà nước và công chúng về thông tin thống kê. Chúng tôi đảm bảo là số liệu thống kê chính thức Trung Quốc có thể tuân và theo kịp nhịp độ tiến triển của thống kê thế giới và để cùng tiến bộ với cộng đồng quốc tế.

III. Phát triển trong tương lai

Mục tiêu phát triển của số liệu thống kê chính thức mà Trung Quốc hướng tới, đó là cải cách hệ thống quản lý, cải tiến cơ chế hoạt động và đề cao khung pháp lý thống kê, nhằm thiết lập một hệ thống thống kê chính thức hiện đại, thể hiện bằng những đặc điểm Trung Hoa, có kết hợp với những tiêu chuẩn và khuyến cáo quốc tế. Nâng cao độ chính xác, kịp thời, hợp lý mang tính khoa học của số liệu thống kê cũng như đề cao uy tính của số liệu thống kê chính thức, là nhằm cung cấp dịch vụ thống kê có chất lượng và hiệu quả cho nhà nước, công chúng và cộng đồng quốc tế.

Để đạt được những mục tiêu trên, trong tương lai gần NBS cần phải ưu tiên cải cách và phát triển những vấn đề sau:

1) Cải tiến hệ thống thống kê nhà nước, có sự chỉ đạo, điều hành tập trung và phân cấp trách nhiệm để xây dựng một hệ thống thống kê khoa học, có trách nhiệm và hiệu quả phù hợp với điều kiện Trung Quốc,

phù hợp với các tiêu chuẩn và thông lệ quốc tế.

2) Thiết lập một hệ thống điều tra thống kê và hệ thống tài khoản quốc gia hiện đại phù hợp với điều kiện đặc thù của Trung Quốc, phù hợp với các tiêu chuẩn và thông lệ quốc tế để tạo điều kiện thuận lợi cho công việc so sánh số liệu thống kê quốc tế.

3) Sử dụng lợi thế công nghệ thông tin hiện đại như các hệ thống máy tính, mạng lưới truyền thông và các cơ sở dữ liệu nhằm thay đổi hoạt động thống kê có hiệu quả trong các khâu thiết kế điều tra, thu thập, xử lý quản lý, phổ biến và truyền dữ liệu thống kê.

4) Cải tiến luật thống kê và cơ chế giám sát việc thi hành luật.

5) Thông qua các chương trình giáo dục và đào tạo, xây dựng một đội ngũ các nhà thống kê hùng hậu có kiến thức thống kê uyên bác có tư cách chuyên nghiệp và cách tân.

6) Xây dựng các dịch vụ thống kê với chất lượng được nâng cao, đáp ứng công tác quản lý kinh tế vĩ mô và những đòi hỏi của cộng đồng quốc tế cũng như công chúng nói chung.

Trần Mạnh Hùng (giới thiệu)

Nguồn: China's Official Statistics: Challenges, Measures and Future Development

Li Deshui

Commissioner

National Bureau of Statistics of China

(Trích báo cáo trong Hội nghị Thống kê quốc tế do Ủy ban Thống kê LHQ tổ chức năm 2006, Paris)